

Частно средно училище „Дружба“ – София

УТВЪРЖДАВАМ:

ДИРЕКТОР:
(Светла Стефанова)

УЧИЛИЩЕН ПЛАН НА КООРДИНАЦИОННИЯ СЪВЕТ
ЗА ПРЕВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В
УЧИЛИЩЕ,
УЧЕБНА 2026/2027 ГОДИНА

Основание

Училищната програма за превенция на насилието и тормоза и Механизмът за противодействие на тормоза и насилието в институциите от системата на предучилищното и училищното образование.

Основна цел

Изграждане и поддържане на безопасна, подкрепяща и толерантна училищна среда чрез системна превенция, ранно разпознаване на риска, координирана реакция при случаи на насилие и тормоз и последващо проследяване на предприетите мерки.

Този план е приет с Решение на Педагогическия съвет на ЧСУ „Дружба“ – София, Протокол № 15 / 04.09.2026 г. и е утвърден със Заповед № 499 / 04.09.2026 г. на директора. Настоящите правила имат за цел да очертаят рамките на единен механизъм за превенция и противодействие на насилието / тормоза, който да изгради защитна мрежа и да гарантира на децата и учениците по-сигурна училищна среда.

1. Какво е насилие и тормоз

1.1. Насилие:

а) **физическо** – „причиняване на телесна повреда, включително причиняване на болка или страдание без разстройство на здравето“ (§1, т.2 от 4 Допълнителни разпоредби на Правилника за приложение на Закона за защита на детето);

б) **психическо** – „всички действия, които могат да имат вредно въздействие върху психическото здраве и развитие на детето...“ (§1, т.3 от Допълнителни разпоредби на Правилника за приложение на Закона за защита на детето).

в) **сексуално насилие** е използването на дете за сексуално задоволяване. Сексуално насилие и злоупотреба над дете според определението на Световна здравна организация е „участието на дете в сексуални действия, които той или тя не разбира напълно и за които не е в състояние да даде информирано съгласие, или за които детето не е подготвено от гледна точка на развитието си и не може да даде съгласие, или които са в нарушение на законите или социалните табу на обществото“.

г) **пренебрегване** е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

Насилието може да бъде от възрастен към дете, между деца и от дете към възрастен.

1.2. Тормоз – форма на насилие, представляваща сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на друг ученик или на група, имащи за цел да наранят или унижат, извършващи се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот;

Ключови в разбирането за тормоза са следите характеристики: ● злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;

● извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция, за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира;

● повтаря се многократно във времето, а не е еднократен и изолиран акт на насилие.

1.3. Основни групи тормоз:

а) **реален:**

● Физически тормоз - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, причиняване на болка, спъване, затваряне в някое помещение и пр.;

● Вербален тормоз - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди и пр.;

● Психичен тормоз - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене и пр.;

● Социален тормоз - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране и пр.;

● Сексуален тормоз – представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесно или физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща, унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападение и насилие

б) **виртуален** - разпространяването на обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават; снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

1.4. Роли в ситуация на насилие/тормоз:

а) **мъчител (агресор)** – инициатор и изпълнител, който кани другите да се присъединят, лидер, който измисля нови начини за издевателство;

б) **помощник на мъчителя** – помага с цел да получи одобрението на мъчителя, присъединява се към тормоза, когато вече е започнал;

- в) подкрепящ мъчителя – винаги присъства, дори да не се намесва активно; присмива се на жертвата, окуражава мъчителя, приканва другите да се забавляват;
- г) защитник на жертвата – опитва се да каже на другите да спрат, вика за помощ, защитава или насърчава жертвата;
- д) страничен наблюдател – стои настрана, преструва се, че не забелязва, не взема страна и не прави нищо;
- е) жертвата – обект на тормоза.

1.5. Степени на насилие/тормоз:

- а) **ниска** – инцидентна проява, нарушаваща нормите на поведение и носеща белезите на насилие или тормоз;
- б) **средна** – повтарящо се нарушаване на правилата, носещо белезите на насилие или тормоз;
- в) **висока** – повтаряща се злоупотреба със сила или възникване на екстремна ситуация, заплашваща живота или здравето (физическо/психическо) както на жертвата, така и на насилника.

1.6. Разлики между тормоз и закачки или игра между децата и учениците.

Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват. Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра.

Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.

Ако детето/ученикът не се чувства добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.

Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.

Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.

Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности и пр.), тогава може да е тормоз.

Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуражават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.

Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по-властно, това може да е тормоз.

Ако се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

2. Описание на интервенциите

2.1. Мерки и дейности

Прекратяване на ситуация на насилие или тормоз

Когато моментната оценка на ситуацията води до извода, че става дума за насилие или тормоз между деца или ученици, възрастният, който установява случая, действа незабавно за прекратяване на ситуацията и осигуряване на безопасност. При физическо нараняване или съмнение за такова се следва вътрешният оперативен алгоритъм за координация.

ОПЕРАТИВЕН АЛГОРИТЪМ ЗА ВЪТРЕШНА КООРДИНАЦИЯ

Стъпка	Отговорно лице	Действие
1	Учител / служител, установил случая	Прекратява ситуацията, осигурява безопасност и при физическо нараняване или съмнение за такова насочва/съпровожда ученика към медицинската сестра.

2	Медицинска сестра	Оценява състоянието и оказва необходимата първа помощ в рамките на компетентността си. При необходимост се предприемат спешни медицински действия.
3	Дежурен учител	Получава информация за случая, подпомага изясняването на основните факти и предаването на информацията към класния ръководител.
4	Класен ръководител	Събира първоначална информация, координира контакта с родителите и при необходимост изготвя доклад до директора с важните данни и факти.
5	Педагогически съветник (председател на Координационния съвет)	Оценява риска, подкрепя участниците, предлага последващи мерки и проследяване; при необходимост изготвя доклад до директора.
6	Заместник-директор	Предприема действия в рамките на правомощията си и подпомага координацията на последващите мерки.
7	Директор	Предприема действия в рамките на правомощията си и при необходимост координира взаимодействието с компетентните външни институции.

УЧИТЕЛ/СЛУЖИТЕЛ → МЕДИЦИНСКА СЕСТРА → ДЕЖУРЕН УЧИТЕЛ → КЛАСЕН РЪКОВОДИТЕЛ → ПЕДАГОГИЧЕСКИ СЪВЕТНИК → ЗАМ.-ДИРЕКТОР → ДИРЕКТОР

Важно

При сериозен риск, тежък или повтарящ се случай директорът се уведомява незабавно, без да се изчаква преминаването през всички междинни стъпки. Действията се съобразяват с нивото на случая, училищната програма и действащия Механизъм.

2.2. План на дейностите за превенция и противодействие на тормоза и насилието

Дейностите се изпълняват системно през учебната година. При необходимост Координационният съвет актуализира конкретните мерки, срокове и отговорности според установените рискове и възникналите случаи.

№	Направление и конкретни действия	Срок / периодичност	Отговорни лица
1	Входяща диагностика на училищната среда и анкетиране на учениците • Провеждане на входящо проучване/диагностика за установяване на взаимоотношенията между учениците, груповата динамика и рисковите фактори. • А/ Входяща и изходяща диагностика за оценка на тормоза в училище. • Б/ Тест за нивото на Толерантност. • Събиране на обратна връзка от класните ръководители, дежурните учители и педагогическия съветник. • Идентифициране на рискови класове, ученици и зони в училището и набелязване на конкретни превантивни мерки. • Обобщаване и обсъждане на резултатите на първото заседание на Координационния съвет.	Септември – октомври; проследяване до юни	Педагогически съветник; класни ръководители; Координационен съвет

2	Адаптация на новопостъпили ученици и новосформирани паралелки • Проследяване на включването на новите ученици в класа и отношенията им с връстниците. • Наблюдение за затруднения в адаптацията, изолация, отхвърляне, конфликтност или промяна в поведението. • Адаптационен период за всеки нов ученик в класа и училището; наблюдение и съдействие при адаптацията на новосформирани паралелки, както и на паралелките в 1., 5. и 8. клас. • При необходимост – индивидуални разговори с ученика, работа с класа, консултация с педагогическия съветник и взаимодействие с родителите. • Повторно проследяване след период на адаптация.	Септември – ноември; при необходимост през годината	Класни ръководители; педагогически съветник; Координационен съвет
3	Наблюдение на взаимоотношенията и ранно разпознаване на риск • Системно наблюдение на груповата динамика в паралелките и на взаимодействията по време на междучасия и други неформални ситуации. • Следене на рисковите зони от дежурните учители и своевременно предаване на информация при установени признаци на агресия, тормоз или изолация. • Анализ на повтарящи се конфликти и определяне на необходимостта от индивидуална или групова работа. • При необходимост – предложение за промяна или засилване на организацията на дежурствата.	Постоянен	Дежурни учители; класни ръководители; Координационен съвет

4	Превантивна работа на ниво клас и училище • Тематични часове, дискусии, работа по казуси и ролеви игри за разпознаване на насилие, тормоз и кибертормоз. • Разясняване на учениците към кого и как могат да подадат сигнал и как да реагират безопасно като свидетели. • Изработване на правила на поведение и ценности от всеки клас/група. • Обсъждане на теми, свързани с тормоза и насилието с класния ръководител и педагогическия съветник по списък с теми за избор и по конкретен казус, възникнал в класа. • Формиране на умения за ненасилствено разрешаване на конфликти, емпатия, уважение, лични граници и отговорно поведение. • Включване на родителите чрез информиране, тематични срещи и индивидуални консултации при необходимост.	През учебната година	Класни ръководители; педагогически съветник; Координационен съвет
5	Работа по сигнали и конкретни случаи на насилие или тормоз • Незабавно прекратяване на ситуацията и осигуряване на безопасността на участниците. • При физическо нараняване – действие по оперативния алгоритъм и насочване към медицинската сестра за преглед и първа помощ. • Събиране на първоначална информация, информиране на класния ръководител, работа с участниците и уведомяване на родителите според случая. • Оценка и подкрепа от педагогическия съветник; определяне на последващи мерки и проследяване. • Изготвяне на картотека на ученици със системни прояви на тормоз и насилие. • Водене на дневник със случаи. • При сериозен риск, повторемост или случай от високо ниво – незабавно уведомяване на директора и действия съобразно училищната програма и Механизма; при необходимост – взаимодействие с компетентните външни институции. • Документиране на случаите, за които това е приложимо, и периодичен анализ от Координационния съвет.	Незабавно / при възникване на случай; документация – постоянна	Учител/дежурен учител; медицинска сестра; класен ръководител; педагогически съветник; заместник-директор; директор; Координационен съвет

6	Дейности за взаимно опознаване и сплотяване на учениците • Поне веднъж на учебен срок да се организират дейности за взаимно опознаване, сплотяване и изграждане на положителни взаимоотношения между учениците. • Използване на групови задачи, интерактивни и ролеви игри, творчески дейности, съвместни инициативи и работа в екип. • Провеждане на дейности в класа с игрови и преживелищен опит или свързани с изкуство и спорт с цел опознаване на личностните особености на всяко дете и разпознаване на съществуващи конфликтни ситуации или на такива в зародиш. • Дейностите да бъдат съобразени с интересите и възрастовите особености на учениците в съответния клас. • Специален акцент върху включването на новопостъпили ученици и превенцията на изолацията.	Поне веднъж на учебен срок	Класни ръководители; педагогически съветник
7	Тематични беседи и практически дейности за позитивно общуване • Провеждане на възрастово съобразени беседи и практически занимания за емоции, емпатия, уважение, толерантност и лична отговорност. • Провеждане на обучения за развитие на умения за конструктивно и ненасилствено общуване. • Работа по реалистични казуси: как се реагира при конфликт, как се търси помощ, как се подкрепя съученик и как се избягва ескалация. • Изготвяне на табла, презентации и постери по темите за превенция, толерантност и позитивно общуване. • Насърчаване на ученическото участие чрез идеи, инициативи и споделяне на добри практики в класа.	Поне веднъж на учебен срок и при необходимост	Класни ръководители; педагогически съветник; Координационен съвет; Ученически парламент

8	Координация между педагогическите специалисти и останалите служители в училището • Обмен на необходимата информация между дежурни учители, класни ръководители, медицинска сестра, педагогически съветник, Координационния съвет и ръководството на училището. • Своевременно информирание при установен риск, конфликт, агресивна проява или случай на тормоз. • Съгласуване на действията, отговорностите и сроковете при работа по конкретен случай. • Проследяване на предприетите мерки и обмен на обратна връзка за развитието на случая.	Постоянен; при всеки конкретен случай	Координационен съвет; педагогически специалисти; медицинска сестра; ръководство
9	Отбелязване на Международния ден на толерантността – 16 ноември, Деня на доброто, Деня на приятелството и др., Доброволчество и благотворителност. • Организиране на разнообразни класни и общоучилищни инициативи, насочени към толерантност, уважение, приемане на различията и позитивно общуване. • Възможни форми: дискусии, творчески дейности, изложби, тематични табла, ученически послания, ролеви игри и други инициативи според възрастта и интересите на учениците. • Включване на Ученическия парламент/ученическите структури и класовете в подготовката и реализирането на дейностите.	Ноември и други подходящи дати през учебната година	Ученически парламент; Координационен съвет; класни ръководители; ученици
10	Изходяща диагностика и отчет на дейността на Координационния съвет • Провеждане на изходяща диагностика за проследяване на промените в училищната среда и взаимоотношенията между учениците. • Сравнителен анализ на входящите и изходящите резултати. • Обобщаване на проведените дейности, инициативи, регистрирани случаи и предприети мерки. • Оценка на ефективността на превенцията и интервенциите и формулиране на предложения за следващата учебна година. • Изготвяне и представяне на годишен отчет за дейността на Координационния съвет.	Май – юни	Председател и членове на Координационния съвет

11	Актуализиране на системата от правила за справяне с тормоза и насилието • Преглед и актуализиране на училищните правила и процедури за превенция и противодействие на тормоза и насилието. • Съгласуване с действащия Механизъм и запознаване на педагогическите специалисти и служителите с актуализираните правила.	Септември – октомври 2026 г.	Заместник-директор; членове на Координационния съвет
12	Провеждане на информационни кампании срещу насилието и агресията • Организиране на информационни кампании и ученически инициативи срещу насилието и агресията. • Включване на Ученическия парламент и Координационния съвет в подготовката и провеждането на кампаниите.	Декември 2026 г.; февруари 2027 г.	Педагогически съветник; Ученически парламент; Координационен съвет
13	Индивидуална и групова работа с ученици в риск, жертви на насилие и ученици с агресивни прояви • Включване на ученици, склонни към насилие и тормоз, в извънкласни дейности и в дейности с делегирани отговорности. • Консултиране на ученици – жертви на насилие. • Работа с ученици, склонни към насилие и агресия, в различни групови и индивидуални форми. • Проследяване на поведението и ефекта от предприетите мерки.	Постоянен	Класни ръководители; педагогически съветник; Координационен съвет
14	Провеждане на тренинги с учители • Тренинги, свързани с разпознаване на физическо, сексуално и психологическо насилие. • Насоки за работа с ученици – жертви на насилие и за своевременно насочване към подходяща подкрепа.	Март 2027 г.	Директор; педагогически съветник

15	Дейности с участие на родители - Включване на родителите в заседания на Координационния съвет за противодействие на училищния тормоз и за работа с деца в риск – при необходимост. - Консултиране на родители – постоянно. - Участие на родители при изготвяне на програми за работа с ученици, извършили акт на насилие, и с ученици, които са били жертва на насилие – при необходимост. - Покана към родители да представят своите професии, хобита и интереси, така че да направят видима връзката между образованието и приложението му в живота – през втория учебен срок. - Участие на родители в извънкласни дейности – доброволчески инициативи, екскурзии, посещения на културни обекти, тържества и празници – постоянно.	Постоянен / при необходимост / втори учебен срок според дейността	Координационен съвет; класни ръководители; педагогически съветник; учители; ръководство
----	---	---	---

3. Организация на работата на Координационния съвет

Заседания на Координационния съвет

Период	Основен фокус на заседанието	Документирани / резултат
Септември Ноември	Анализ на входящата диагностика и адаптацията; преглед на рисковите зони; организация и отчет на инициативите за Международния ден на толерантността.	Протокол; решения с конкретни отговорници и срокове.
Януари	Междинен преглед на дейностите през първия срок; анализ на възникнали случаи и ефекта от предприетите мерки; планиране на дейности за втория срок.	Протокол; актуализирани мерки при необходимост.
Април	Проследяване на училищния климат, груповата динамика и изпълнението на превантивните дейности; подготовка за изходяща диагностика.	Протокол; конкретни последващи действия.
Юни	Изходяща диагностика; годишен анализ и отчет; предложения и приоритети за следващата учебна година.	Протокол; годишен отчет на Координационния съвет.
При необходимост	Разглеждане на конкретен сигнал, случай или ситуация, изискваща координирани действия.	Извънреден протокол; решения, срокове и отговорни лица.

Проследяване на решенията

- За всяко планирано и извънредно заседание се води протокол.
- Всяко решение на Координационния съвет се формулира с конкретно действие, отговорно лице и срок за изпълнение.
- На следващо заседание се проследява изпълнението на приетите решения и при необходимост се определят допълнителни мерки.
- При всеки отделен инцидент Координационният съвет проследява и координира спазването на процедурата и изпълнението на предприетите мерки.
- При работа по конкретен случай се спазват принципите на конфиденциалност, защита на интереса на детето и предоставяне на информация само на лицата, които имат отношение към случая.
- Координационният съвет работи в координация с класните ръководители, педагогическия съветник, медицинската сестра, дежурните учители, ръководството и родителите, а при необходимост – и с компетентни външни институции.

Допълнителни ресурси

• Допълнителни Ресурси:

1. Класна стая без тормоз

<https://priobshti.se/sites/default/files/uploads/docs/manual-bul-web.pdf>

2. Деца, родители и учители срещу езика на омразата

https://www.safenet.bg/images/sampled_data/files/Narachnik_Preview.pdf <http://sluchilishte.bg/>

3. Учебна тетрадка „Деца, родители и учители срещу езика на омразата“ – съдържа забавни задачи за децата, чрез които да се задълбочи разбирането им за различията и толерантността: <http://bit.ly/2fCrWbt>

4. „Онлайн тормозът“ – наръчник за учители: <http://bit.ly/2xPLQdb>

5. „Случилище.бг“ – сбор от добри практики и материали по темата: <http://bit.ly/2xSlqYl>

6. „Стъпки заедно, за да спрем насилието в училище“ – УНИЦЕФ България и МОН
Ресурси за учители, педагогически съветници, ученици и родители, включително материали за социално-емоционално учене, работа на ниво клас, превенция на тормоза и изграждане на безопасна училищна среда.

UNICEF България – „Стъпки заедно“

7. Материали за учители и професионалисти – Национален център за безопасен интернет

Практически материали и готови уроци за онлайн безопасност, дигитално-медийна грамотност, кибертормоз и превенц

Функция	Име	Подпис
Председател	Павлина Костадинова	
Член	Нина Зарева	
Член	Пламена Господинова	
Член	Боряна Драганова	